

Stichting Geschiedenis Fysiotherapie

Fysiotherapie in perspectief, 50 jaar verleden - heden.

E.G. Leffelaar, oprichter Academie Fysiotherapie Amsterdam

Tekst: Huub Vossen PT, MMT, Dr. Anton de Wijer.

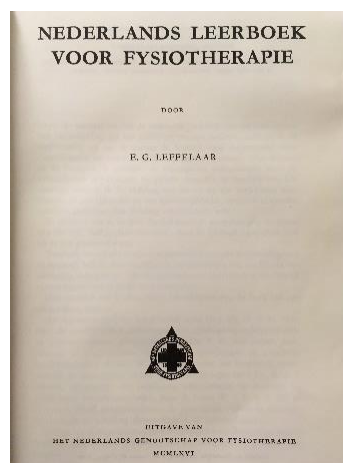
Wie was dhr. E.G. Leffelaar?

Om dhr. EG Leffelaar, heilgymnast-masseur en fysiotherapeut te duiden in de tijd moeten we even terug blikken in de geschiedenis van de opleiding fysiotherapie van de Hogeschool van Amsterdam (HvA). Amsterdam kende namelijk drie opleidingen tot fysiotherapeut. Het eerste onderwijs in de fysiotherapie in Amsterdam werd in 1912 gegeven aan de Vakschool voor Heilgymnastiek en Massage, waarvan Jan van Essen de directeur was, de latere Academie voor Fysiotherapie 'Jan van Essen'. Daarna ontstonden in Amsterdam nog twee andere opleidingen nl: de Stichting Academie voor Fysiotherapie Amsterdam (SAFA) en de 'Academie voor Fysiotherapie 'Leffelaar'. Deze drie opleidingen werden uiteindelijk samengevoegd per 1 januari 1987 tot de opleiding fysiotherapie van de Hogeschool van Amsterdam (HvA).² De Academie voor Fysiotherapie 'Leffelaar' te Amsterdam, welke tijdens de periode dat fysiotherapie nog niet onder het Ministerie van Onderwijs viel (1950), had al landelijke naamsbekendheid verworven en een goede reputatie opgebouwd. Dit was te danken aan de inzet en filosofie van zijn oprichter de heer E.G. Leffelaar. In 1968 startte de heer E.G. Leffelaar eveneens met de opleiding Sportmassage. In 1974 werd de opleiding Sportmassage overgenomen door Christa van Veen-Veerman. De opleiding bestaat nog steeds in Amsterdam, waar massage wordt gedoceerd op HBO-niveau.³

Zie website Leffelaaropleidingen:

<http://www.leffelaar.nl/index.php/ct-menu-item-3>

Dhr. E.G. Leffelaar was in de 70- en 80-er jaren een begrip voor de studenten en was landelijk bekend als redacteur van het 'Nederlands Tijdschrift voor Fysiotherapie' waar hij, naast zijn redactiewerk, ook vele oorspronkelijke bijdragen leverde aan het Nederlands Tijdschrift voor Fysiotherapie (NTvF). In februari 1965 werd de titel 'fysiotherapeut' bij wet gehanteerd en sindsdien ook beschermd. In navolging van de ontwikkeling van 'heilgymnast-masseur' naar 'fysiotherapeut' gaf het bestuur van het Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie opdracht voor het schrijven van een leerboek in oktober 1966. Het 'Nederlands Leerboek voor Fysiotherapie' behoorde tot de verplichte stof voor alle Academies voor Fysiotherapie².

Nederlands leerboek voor Fysiotherapie

de kersverse HBO-opleidingen waren immers blij met het eerste in het Nederlands geschreven boek over Fysiotherapie. Om een beeld te scheppen van het verleden hoe de fysiotherapie afhankelijk was van buitenlandse informatie: op de Arnhemse Academie voor Fysiotherapie kon je alleen instromen als student als je Duits in je eindexamen pakket had gehad. Deze maatregel achtte men nodig vanwege de vele Duitstalige boeken over het vak fysiotherapie die op de verplichte literatuurlijst stonden. In 1976 kwam deze verplichting te vervallen.

In het kader van het oprichten van opleidingen, redactionele werkzaamheden, verdienen als auteur van vele publicaties waaronder in het Tijdschrift Huisarts en Wetenschap, waarin Leffelaar pleitte voor een goeie samenwerking tussen de huisarts en de fysiotherapeut, vele boeken waaronder het -standaardwerk in de fysiotherapie 'Nederlands Leerboek voor Fysiotherapie', kunnen we dhr. E.G. Leffelaar zeker beschouwen als een van onze pioniers in het vakgebied.

Wat kunnen we leren van het verleden en wat is de boodschap voor het heden?

Allereerst, dat uit diverse publicaties blijkt, dat vele discussies over het domein van de fysiotherapie al gevoerd zijn in het verleden, zoals die over het belang van het vak massage op de opleidingen door Leffelaar in 1965. Hij voerde een pleidooi en vroeg zich af waarom een nieuwe trend "actief bewegen" ten koste moest gaan van het vak massage. "Waar eindigt het vak als we "het kind met badwater weggooien", vroeg Leffelaar zich af in het Ned. Tijdschrift voor Heilgymnastiek en Massage en Phsiotechniek¹ Het zijn momenteel de studenten die klagen bij hun stagebegeleiders dat er

nauwelijks meer aandacht is voor het vak massage op de huidige opleiding fysiotherapie. Dat was echter ook 50 jaar terug kennelijk al een punt van discussie. L'histoire se repeté.

De discussie over het nut van behandelmethodes vond al in 1961 plaats, blijkt uit publicaties in het Ned. Tijdschrift voor Heilgymnastiek en Massage en Phsiotechniek.¹ Van begin af aan zijn therapieën verdwenen, waarvan we dachten dat het nut niet was aangetoond, echter later bleek dat er nooit onderzoek naar was gedaan. Een zeer ondermijnende denkwijze, aldus Prof. Paul Helders, die steeds weer benadrukt dat straks ons "gereedschapskistje van therapieën" leeg zal zijn, als we niet eerst toetsen op effectiviteit alvorens iets uit het curriculum te zetten. Dhr. EG Leffelaar had het al door en luide in 1963 de noodklok ten aanzien van het verdwijnen de massage. Waar staan we nu.....? We gingen hands off werken (geen massage meer) en grote delen van de fyiootechniek zijn geschrapt in het curriculum van de opleidingen. Waar eindigt dit?

Tot slot zou de beroepsgroep fysiotherapie een voorbeeld kunnen nemen aan de universitaire studierichtingen met het doceren van het vak geschiedenis, zoals gebruikelijk in de geneeskunde, biologie, natuurkunde, scheikunde etc., waar geschiedenis een verplicht vak is. Wil je vooruitblikken dan moet je weten waar je vandaan komt. Hoe is het allemaal gekomen..... Anders varen we geen koers in de fysiotherapie maar volgen we slechts een trend, missen we essentiële uitwisseling en informatie van de verschillende domeinen. Studenten fysiotherapie.....neem kennis van de geschiedenis, blik vooral vooruit met deze kennis en ontwikkel het vak verder!

Referenties

1. Leffelaar EG. Massage verouderd? Nederlands Tijdschrift voor Physiotherapie, april 1963;4;73.
2. Hogeschoolen Stamboom. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, directie Hoger Onderwijs | 17 april 2015.
3. Leffelaaropleidingen/Veerman college. C. van Veen-Veerman. Amsterdam 2018.
4. Leffelaar EG. Nederlands Leerboek voor Fysiotherapie. Uitgever KNGF, Amersfoort. 1^e druk 1966.
5. Leffelaar EG. Bevordering van de samenwerking tussen huisarts en fysiotherapeut. Tijdschrift Huisarts en wetenschap, 1968; 11, 172-174.